

RIKSLØNNSNEMNDAS KJENNELSE AV 28. APRIL 1988
I SAK NR. 1/1988

Twisten mellom Norsk Sykepleierforbund og kommuner og fylkeskommuner tilsluttet Norske Kommuners Sentralforbund ved tariffrevisjonen pr. 1. januar 1988.

Nemndas sammensetning:

Riksadvokat Georg Fr. Rieber-Mohn, formann
Jernbanedirektør Tore Lindholt
Direktør Jon A. Solheim
Nestleder i Landsorganisasjonen i Norge Ole Knapp
Direktør Dagfinn Løvland, Norsk Arbeidsgiverforening
Leder i Norsk Sykepleierforbund Anne Karin Brokhaug
Kst. direktør Reidar Falch, Norske Kommuners Sentralforbund

Leder i Norsk Sykepleierforbund Anne Karin Brokhaug og kst. direktør Reidar Falch, Norske Kommuners Sentralforbund, er utpekt av partene i tvisten. I samsvar med lov 19. desember 1952 nr. 7 om lønnsnemnd i arbeidstvister § 2 tredje ledd stemmer fra arbeidstakersiden Anne Karin Brokhaug og fra arbeidsgiversiden Reidar Falch.

Som sekretær for nemnda har fungert byråsjef Inger Pettersen.

Partene har gjort rede for sine standpunkter ved skriftlige innlegg og muntlig prosedyre for nemnda under hovedforhandling 6. april 1988.

Etter at saken har vært drøftet i flere møter, avsa Rikslønnsnemnda 28. april 1988 denne

k j e n n e l s e :

Tariffrevisjonen mellom Norsk Sykepleierforbund og Norske Kommuners Sentralforbund pr. 1. mai 1987 ble etter avtale mellom partene utsatt til 1. januar 1988. Twisten har opp-

stått i forbindelse med revisjonen av tariffavtalen pr. denne dato.

Partsforhandlingene ble avsluttet 15. januar uten resultat. Norsk Sykepleierforbund varslet 18. januar plassfratredelse for alle sine medlemmer som er omfattet av tariffavtalen. Riksmeklingsmannen nedla samme dag forbud mot arbeidsstans og innkalte partene til tvungen mekling.

På tilsvarende måte ble tariffrevisjonen mellom Norsk Sykepleierforbund og staten pr. 1. mai 1987 utsatt til 1. januar 1988. Forhandlingene mellom partene ble avsluttet 18. januar uten resultat. Norsk Sykepleierforbund varslet dagen etter plassoppsigelse for alle sine medlemmer som er omfattet av tariffavtalen.

Meklingen i kommunal sektor ble innledet 2. februar. Den 12. februar ble meklingen begjært avsluttet, og Norsk Sykepleierforbund varslet iverksettelse av streik.

Riksmeklingsmannen hadde etter dette fire dager til rådighet for å bringe partene til enighet. Meklingen ble avsluttet 15. februar kl. 2200 uten resultat.

Kommunal- og arbeidsministeren innkalte partene til møte samme kveld kl. 2300. Partene ga en redegjørelse for situasjonen. Norsk Sykepleierforbund forsikret i møtet at forbundet ville opprettholde nødvendig beredskap for øyeblikkelig hjelp under streiken.

Fra arbeidstidens begynnelse tirsdag 16. februar iverksatte Norsk Sykepleierforbund streik blant 952 av sine medlemmer ved 18 sykehus over hele landet. 18. februar varslet Sykepleierforbundet at de fra 23. februar ville ta ut ytterligere 212 medlemmer i streik ved 9 andre sykehus.

Partene ble mandag 22. februar innkalt til nytt møte hos kommunal- og arbeidsministeren kl. 1600. Statsråden ga partene en redegjørelse for Regjeringens vurdering av den pågående streik. Han orienterte dessuten partene om at han

i ekstraordinært statsråd dagen etter ville foreslå for Regjeringen å fremme forslag for Stortinget om tvungen lønnsnemndbehandling til løsning av tvisten.

Norsk Sykepleierforbund opplyste senere på kvelden at de ville avvende statsrådsbehandlingen før de tok standpunkt til om den pågående streik skulle avblåses.

Meklingen i statlig sektor ble innledet 2. februar. Den 15. februar ble meklingen begjært avsluttet, og Norsk Sykepleierforbund varslet iverksettelse av streik blant 25 av sine medlemmer ved Rikshospitalet.

Riksmeklingsmannen hadde etter dette 1 uke til rådighet for å bringe partene til enighet. Avsluttende mekling i denne tvisten ble avholdt 22. februar. Meklingen ble avsluttet samme dag kl. 1500 uten resultat.

Kommunal- og arbeidsministeren innkalte partene til møte etter at meklingen var avsluttet. Statsråden redegjorde for Regjeringens vurdering av situasjonen, og fremholdt at den varslede streik i statlig sektor måtte ses i sammenheng med den pågående konflikt i kommunal sektor. Statsråden orienterte deretter partene om at han i ekstraordinært statsråd dagen etter ville foreslå for Regjeringen å fremme forslag for Stortinget om at konflikten blir løst ved tvungen lønnsnemndbehandling.

Norsk Sykepleierforbund opplyste senere på kvelden at den varslede streiken i statssektoren ville bli iverksatt som planlagt fra tirsdag morgen. Arbeidet ble gjenopptatt etter at lovforslaget om tvungen lønnsnemndbehandling ble fremmet i ekstraordinært statsråd 23. februar.

Ved lov 4 mars 1988 ble det bestemt at arbeidstvistene i sykehussektoren skal avgjøres av Rikslønnsnemnda. Loven har denne ordlyd:

"§ 1

Arbeidstvisten mellom Norsk Sykepleierforbund på den ene side og kommuner og fylkeskommuner tilsluttet Norske Kommuners Sentralforbund på den annen side i forbindelse med revisjon av tariffavtalen pr. 1. januar 1988, skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

§ 2

Arbeidstvisten mellom Norsk Sykepleierforbund og staten i forbindelse med revisjon av tariffavtalen pr. 1. januar 1988, skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

§ 3

Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans eller blokade til løsning av tvistene.

Reglene i lov 19 desember 1952 nr 7 om lønnsnemnd i arbeidstvister og lov 18 juli 1958 nr 2 om offentlige tjenestetvister kap 7 får tilsvarende anvendelse.

§ 4

Loven her trer i kraft straks."

Ved lov 7 mars 1988 ble det innført midlertidig inntekts- og utbyttestopp i Norge. Denne loven er nå avløst av midlertidig lov 22 april 1988 om inntekt- og utbytteregulering, som gir strenge rammer for de lønnstillegg som kan gis i perioden fram til 31. mars 1989. Etter begge lover er Rikslønnsnemndas behandling av sykepleierkonflikten i forbindelse med tariffrevisjonen pr. 01.01.1988 unntatt fra lovenes regulering.

Etter lønnsreguleringslovens § 2 er det forbudt å gi eller motta økning i den inntekt en arbeidstaker hadde i sin stilling ved lovens ikrafttredelse, utover det som er bestemt i eller i medhold av loven. Etter § 3 er unntatt fra forbudet i § 2 resultatet av Rikslønnsnemndas behandling av tariffrevisjonen vedrørende annet avtaleår for perioden 1986-88 for offentlig tilsatte sykepleiere. (Tilsvarende

gjaldt etter lønnsstopploven.)

Norsk Sykepleierforbund har nedlagt følgende påstand:

1. Det innføres faglige avansementsstiger for off. godkjente sykepleiere med følgende utforming:

A.	St. kode	Stillingsbetegnelse	L. ans.	L.tr.	Merknad	
	7174	Offentlig godkjent sykepleier	0	16		
			2	16		
			4	17		
			6	17		
			8	18		
			10	20		
	Ny kode		0	19		Fagstige 1
			2	20		
			4	21		
			6	22		
		8	23			
	Ny kode		0	21	Fagstige 2	
			2	22		
			4	23		
			6	24		
			8	25		

B. Ny avlønning for off. godkjente sykepleiere med spesial-
utdanning

7218	Spesialutdannet sykepleier	0	23	Offentlig godkjent sykepleier med videreutdanning i sykepleie av minst 1 års varighet
		2	24	
		4	25	
		6	26	
		8	27	
6978		0	23	Offentlig godkjent sykepleier med utdanning fra spesialscole i psykiatrisk sykepleie
		2	24	
		4	25	
		6	26	
		8	27	
6209	Jordmor	0	23	
		2	24	
		4	25	
		6	26	
		8	27	
6185	Helsesøster	0	23	
		2	24	
		4	25	
		6	26	
		8	27	

2. Det gis et generelt tillegg på kr. 4.200,- på alle lønns-
trinn med virkning fra 1. januar 1988.

Som subsidier påstand er nedlagt følgende:

1. Den innføres faglig avansementsstige for off. godkjent sykepleier med følgende utdanning:

St. kode	Stillingsbetegnelse	L. ans.	L. tr.	Merknad	
7174	Offentlig godkjent sykepleier	0	16		
		2	16		
		4	17		
		6	17		
		8	18		
		10	20		
Ny kode		0	19		Fagstige 1
		2	20		
		4	21		
		6	22		
	8	23			

2. Det gis et generelt tillegg på kr. 2.500,- på alle lønns-trinn med virkning fra 1. januar 1988.

I sitt skriftlige innlegg har Norsk Sykepleierforbund
anført:

Innledning

Hovedoverenskomsten mellom Norske Kommuners Sentralforbund (NKS) og Norsk Sykepleierforbund (NSF) del 2, kap. 3, pkt. 3.81 og protokoll av 22. og 23. april 1987 danner grunnlaget for tariffoppgjøret pr. 1.1.88. NSF ble innkalt til forhandlingsmøte fredag 15. januar 1988.

NSF oversendte sine krav i brev av 11.12.1987. Her krevde NSF et generelt tillegg utformet som et likt kronetillegg. Videre krevde NSF at det ble opprettet faglige avansementsstiger for sykepleiere.

I forhandlingsmøte 15. januar konkretiserte NSF sine krav. NSF overleverte krav på kr. 4.200,- som et generelt tillegg på lønnsregulativet. Dessuten krevde NSF 2 faglige avansementsstiger tilknyttet stillingskode 7174 Offentlig godkjent sykepleier og ny avlønning for sykepleiere med spesialutdanning.

NKS på sin side la i første forhandlingsrunde fram sitt tilbud. Dette tilbudet lå langt under NSF's krav på det generelle tillegget, og det imøtekom ikke kravet om faglige avansementsstiger.

NSF la dernest fram et alternativt krav om nedsetting av et partssammensatt utvalg. Dette innebar i realiteten en utsettelse av innføringen av fagstiger. Også dette kravet ble avvist av NKS.

NSF forhandlet som frittstående organisasjon, og kom til forhandlingsbordet etter at hovedsammenslutningene hadde forhandlet seg ferdige.

Norske Kommuners Sentralforbund avviste blankt å realitetsbehandle og diskutere ethvert fagstige-/justeringskrav.

Deres begrunnelse var:

1. NKS betraktet ikke dette oppgjøret som et ordinært oppgjør.
2. NKS kunne ikke tillate seg å gi NSF noe som gikk utover det andre organisasjoner hadde fått av tilbud og akseptert.
3. NKS ville heller ikke forplikte seg eller gi noen garanti til noen lønnsmessige tiltak, da de anså det for ikke å være noen større mangel på sykepleiere.

Uansett forslag vi kom med, var det ifølge NKS bare en mulighet:

- at NSF godtok det samme tilbud som hovedsammenslutningene hadde fått og akseptert.

Selv om NSF hadde til forskjell fra andre organisasjoner et partssammensatt utvalg å fremme krav på bakgrunn av, var NKS uvillig til å endre standpunkt og holdninger. Det å imøtekomme et høyst rettferdig og dokumentert krav, var fra NKS' side helt uinteressant.

NSF valgte etter dette å ta brudd i forhandlingene og meddelte skriftlig oppsigelse av tariffavtalen med kollektiv plassoppsigelse, og sendte melding om dette til Riksmeklingsmannen.

Mekling - brudd

Det ble holdt 2 meklingsmøter henholdsvis 2. og 15. februar, hvor partene la fram sine syn på krav og tilbud. Meklingsmøtene viste at det ikke var mulig å komme fram til en løsning som kunne anbefales av begge parter, og meklingsrunden 2.2. d.å. viste også at meklingsmuligheten syntes å være fastlåst.

Siste meklingsrunde var 15. februar, uten at partene kom fram til enighet.

Kommunalministeren ble orientert av Riksmeklingsmannen den 15.2.88 om at mekling var avsluttet kl. 2145 uten at det forelå noen løsning.

NSF varslet streik ved 1 sykehus i hvert av landets fylker.

Torsdag 18.2.88 varslet NSF opptrapping av streiken fra den 23. februar.

Streiken første uke i NKS-området medførte at det ble tatt ut til sammen 952 operasjons- og anestesisykepleiere på landsbasis.

Da streiken var et faktum også i staten, ble det til sammen i begge tariffområder på landsbasis 1.152 operasjons-/anestesisykepleiere som var i streik.

For begge områder ble streiken avblåst 23. februar d.å. kl. 1800.

Begrunnelse av NSF's krav til tariffrevisjonen pr. 1.1.88

1. Generelt likt kronetillegg på kr. 4.200,-

NSF legger i sitt krav til grunn forskjellene i lønnsutviklingen mellom offentlig ansatte og lønnsutviklingen i privat sektor.

Forbundet har også merket seg at prisstigningen fra 1986 - 87 ble 8,7 %, og ikke 7-8 % som ble lagt til grunn i nasjonalbudsjettet for 1987.

NSF mente at et likt kronetillegg på minimum kr. 4.200,- måtte gis for at offentlig ansatte skal ha samme lønnsutvikling som i privat sektor. Om sykepleiernes lønn nå

ikke snart øker, vil det bli vansker med rekruttering til yrket og å beholde yrkesaktive sykepleiere. Et middel for å unngå det, er at sykepleiere får en for dem akseptabel lønn. I forbindelse med dette lønnsoppgjøret kan en komme litt på vei med et så høyt kronetillegg som mulig.

2. Opprettelse av faglige avansementsstiger for sykepleiere

Mangelen på sykepleiere er et stort problem for både arbeidsgiver og de utøvende sykepleiere sett i relasjon til landets helsepolitiske målsettinger.

I det siste året har det kommet to rapporter (Hauge-utvalget og Tvedt-utvalget) fra arbeidsgrupper nedsatt av henholdsvis Regjeringen og Sosialdepartementet. Disse tar for seg mangelen på sykepleiere og kommer med forslag til tiltak, også lønnsmessige.

Når det gjaldt gjennomføring av lønnsmessige tiltak, har arbeidsgruppen tilrådd at: "Sosialdepartementet tar opp med FAD at disse spørsmålene blir vurdert som ledd i forberedelsene av lønnsoppgjørene på bakgrunn av den betydning slike vil ha i forhold til sykepleiermangelen." (jfr. Tvedt-utvalget s. 12).

Tvedt-utvalget mener bedre lønnsforhold kan være effektive virkemidler for å få flere sykepleiere ut i heltidsjobb. Utvalget pekte på disse tiltak:

- økt grunnlønn
- alternativ (faglig) avansementsstige
- permisjon med lønn
- ekstra ferie
- økt helge- og vaktgodtgjøring
- ekstra lønnstrinn i svake sektorer/områder (jfr. Tvedt-utvalget s. 11).

Av disse tiltakene har NSF trukket ut kravet om opprettelse av faglig avansementsstige. Fagstigene vil øke mulighetene for avansement i yrket uten å forlate den vanlige pleiefunksjon en sykepleier har. Signaler fra arbeidsgiver både i stat/fylke og kommuner, samt fra sykepleierne selv, viser at lønn virker rekrutterende og øker stabiliteten blant sykepleierne. Vi vet at landet har reelle ressurser i de deltidsansatte og de ikke-yrkesaktive sykepleiere, bare avlønningen var bedre.

Økt lønn vil føre til større aktelse for yrket og hindre at sykepleiere forsvinner fra sine stillinger.

Sykepleierne har etter 3 år på videregående skole gjennomgått 3-årig utdanning på sykepleierhøyskole. Svært mange sykepleiere har en eller flere spesialutdanninger av 1 års varighet eller mer. Sykepleierne er opptatt av faglig utvikling, men på grunn av for få normerte stillinger kan de vanskelig gå på skole/kurs i arbeidstiden pga. manglende vikar. Fravær/permisjon går ut over de andre sykepleierne, som allerede er overbelastet fra før. Resultatet blir at mange bruker fritiden og ofte egen økonomi til faglig utvikling. Dette nyter arbeidsgiver godt av uten at sykepleierne får noen som helst lønnskompensasjon.

Opprettelse av fagstiger som altså skal gi sykepleierne muligheten til å avansere uten at de behøver å gå veien om lederstillinger, vil ikke minst stimulere sykepleiere til å bli i sin stilling.

NSFs krav om opprettelse av fagstige er en oppfølging av det partssammensatte utvalgs forslag til tiltak (Tvedt-utvalget). Tilsvarende former for avlønning eksisterer i dag i Hovedoverenskomstens stillingsregulativ for andre yrkesgrupper.

Kravet er eksklusivt for sykepleiere. Det innebærer etter forbundets skjønn ingen automatisk konsekvens for

andre sammenliknbare grupper.

NKS kan ikke være ukjent med verken sykepleiermangelen eller Tvedt-utvalgets forslag til tiltak. NKS er blitt bedt om å vurdere slike tiltak ved lønnsoppgjørene. NSF så det derfor som meget naturlig å fremme et slikt krav ved dette lønnsoppgjøret.

Norske Kommuners Sentralforbund har nedlagt følgende påstand:

1. I gjeldende tariffavtaler inngått med Norsk Sykepleierforbund økes trinnene på lønnsregulativet med kr. 2.500,- med virkning fra 23.2.1988.
2. De tillegg som gis på lønnstabellen, tas med i pensjonsgrunnlaget til arbeidstakere som er fratrudd med rett til straks løpende pensjon i tiden 1.5.87 til 23.2.88 og deres etterlatte. Endringen gis virkning fra 23.2.88, og medregnes i grunnlaget ved en eventuell G-regulering pr. denne dato.

I sitt skriftlige innlegg har Norske Kommuners Sentralforbund anført:

1. Organisasjonsstrukturen i den kommunale sektor

I den kommunale sektor er for tiden sysselsatt til sammen ca. 350.000 arbeidstakere. Av disse er ca. 47.000 ansatt i kommunene Oslo, Bærum og Lørenskog. Disse arbeidstakere får sine lønns- og arbeidsvilkår fastsatt i egne tariffavtaler direkte med nevnte kommuner. I totaltallet er også tatt med undervisningspersonalet i grunnskolen og den videregående skole. Undervisningspersonalet (ca. 69.000) får sine lønns- og arbeidsforhold fastsatt i forhandlinger med staten. De resterende 234.000 arbeidstakere får sine lønns- og arbeidsforhold fastsatt gjennom forhandlinger med Norske Kommuners Sentralforbund. Ca. 200.000 av disse arbeidstakerne er organisert i større eller mindre organisasjoner som hver for seg har tariffavtale med kommuner og fylkeskommuner.

I de sentrale tariffoppgjør forhandler Norske Kommuners Sentralforbund som øverste tariffpart med 3 forhandlingssammenslutninger som opptrer på vegne av arbeidstakerorganisasjonene, med unntak av Norsk Sykepleierforbund. Disse 3 forhandlingssammenslutningene er:

1) LOs forhandlingssammenslutning i den kommunale sektor - LOK:

- Norsk Kommuneforbund
- Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund
- Norsk Lærerlag
- Norsk Barnevernpedagogforbund
- Norsk Sosionomforbund
- Norsk Skog- og landarbeiderforbund
- Norsk Musikerforbund

I alt ca. 125.000 medlemmer, dvs. ca. 62 % av de organiserte arbeidstakere i kommunesektoren.

2) Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund, seksjon kommune -
YS-K

De største organisasjoner i denne gruppen er Kommunal-ansattes Fellesorganisasjon og Norsk Hjelpepleierforbund. Sammenslutningen har til sammen ca. 42.000 medlemmer, dvs. ca. 20 % av de organiserte arbeidstakere.

3) Sammenslutningen av akademikerforeninger i kommunene -
SAK

SAK representerer 12 organisasjoner med til sammen ca. 18.000 medlemmer, dvs. i underkant av 10 % av de organiserte arbeidstakere.

Utenfor disse 3 forhandlingssammenslutningene står for tiden Norsk Sykepleierforbund, som tidligere forhandlet sammen med LOs forhandlingssammenslutning i kommunal sektor. Norsk Sykepleierforbund har ca. 22.000 medlemmer, dvs. ca. 11 % av de organiserte arbeidstakere i kommunal sektor.

Twisten angår Norsk Sykepleierforbund.

2. Tariffavtalene frem til 31.12.87

Siste hovedrevisjon av tariffavtalen skjedde pr. 1.5.1986. Senere er det foretatt sentrale justeringsforhandlinger pr. 1.1.1987.

Pr. 1.5.1987 ble tariffavtalene ikke reforhandlet, idet disse ble prolongert gjeldende frem til 31.12.87. Nye forhandlinger skulle vurderes pr. dette tidspunkt på grunnlag av lønnsutviklingen i den private sektor for tidsrommet 1.10.86 til 1.10.87.

3. Grunnlaget for forhandlinger pr. 1.1.1988

På grunnlag av lønnsutviklingen fra 1.10.1986 til 1.10.1987 i den private sektor sammenholdt med partenes protokoll fra oppgjøret pr. 1.5.1987, kom partene til at det skulle forhandles om et oppgjør pr. 1.1.1988.

4. Organisasjonenes krav inkludert Norsk Sykepleierforbund

Forhandlingssammenslutningene fremla sine krav 7. januar 1988.

LOK krevde at satsene på lønnsregulativet skulle heves med et fast beløp. Videre ble det krevd en oppjustering av laveste lønnsstige, og at de tillegg som gis fra 1.1.1988, regnes inn i pensjonsgrunnlaget for pensjonister som er pensjonert i tidsrommet 1.5. til 31.12.87.

YS-K krevde at den økonomiske rammen i sin helhet ble benyttet på lønnsregulativet med størst vekt på det lavere og midlere lønnsstige. YS-K krevde videre samme regulering av pensjonsgrunnlaget som LOK.

SAK krevde at det offentlige lønnsregulativet ble hevet med et likt prosentvist tillegg. Videre ble det krevd avsatt en prosentvis andel til sentrale justeringsforhandlinger med virkning fra 1.01.88.

Norsk Sykepleierforbund oversendte sine krav i brev av 11.12.87.

Norsk Sykepleierforbund krevde et generelt tillegg som utformes som et likt kronetillegg på bakgrunn av prisutviklingen og lønnsutviklingen i privat sektor, samt at det opprettes faglige avansementsstiger for sykepleiere.

5. Økonomiske rammer for revisjonen

Under oppgjøret 1.5.87 ble Sentralforbundet og de 3 forhandlingssammenslutningene, inkludert NSF, enige om at det ikke skulle finne sted noen sentral lønnsregulering pr. 1.5.87.

I protokollen fra forhandlingene 23.4.87 heter det at når tall for lønnsutviklingen i den private sektor for tidsrommet 1.10.86 - 1.10.87 foreligger, opptas forhandlinger om evt. lønnsregulering. Videre heter det i protokollen at forhandlingene føres på grunnlag av prisutviklingen og lønnsutviklingen for øvrig.

Stigningen i konsumprisindeksen fra 1986 til 1987 ble anslått til 8,7 prosent. Regjeringen har uttalt at framtidsutsiktene for norsk økonomi er bekymringsfulle og på mange måter verre enn i fjor - både landets økonomi totalt sett og kommunesektorens økonomi.

Beregningsutvalget mellom NKS og LOK hadde møte 8. og 12.1.88. Partene var enige om at dersom lønnsglidningen blir lagt til 1.1.87 og 1.7.87 med kr 49,- på hvert tidspunkt, blir gjennomsnittlig månedslønn kr 12.355,-. Dette gir en årslønnsvekst på 7,18 prosent fra 1986 til 1987.

Dersom lønnsglidningen blir lagt til 1.5.87 i sin helhet, blir gjennomsnittlig lønn i 1987 kr 12.347, som gir en årslønnsvekst på 7,11 prosent.

Arslønnsveksten til funksjonærer i N.A.F.-bedrifter er beregnet til 8,0 prosent fra 1986 til 1987.

For industriarbeidere i LO - N.A.F.-området er årslønnsveksten beregnet til 8 prosent.

I industriarbeiderstatistikken er årslønnen beregnet med grunnlag i timelønnsfortjeneste. Gjennomsnittlig normalarbeidstid er lagt til grunn i denne beregning. Dersom faktisk normalarbeidstid hadde vært lagt til grunn ved beregning av årslønnsveksten fra 1986 til 1987, ville veksten

vært om lag 0,8 prosent høyere.

Med bakgrunn i protokollen ble det fremmet et tilbud med en økonomisk ramme på 1,6 prosent på årsbasis med virkning fra 1.1.88.

6. Forhandlingene med de 3 forhandlingssammenslutninger

Forhandlingene startet den 8.1. og fortsatte til 12.1. med møte i beregningsutvalget.

Forhandlingene fortsatte deretter den 14. og 15.1. Den 15.1. ble det oppnådd enighet mellom partene om hvilke tillegg partene skulle anbefale sine respektive organisasjoner. Det ble oppnådd enighet om at alle trinn på lønnsregulativet skulle oppjusteres med kr. 2.500,-. Videre ble det enighet om at de tillegg som vist på lønnstabellen tas med i pensjonsgrunnlaget til arbeidstakere som er fratrudd med rett til straks løpende pensjon i tiden 1.5.87 til 31.12.87 og deres etterlatte. Endringen gis virkning fra 1.1.1988.

Alle arbeidstakerorganisasjoner har vedtatt forslaget, og det samme gjelder for arbeidsgiverne.

Parallelle forhandlinger ble ført på statlig sektor for endring av tariffavtalen fra samme tidspunkt. Forhandlingene der ble avsluttet med samme resultat, slik at det totale antall berørte arbeidstakere på de to sektorer i alt er ca. 500.000. For disse foreligger det endelig vedtatte tariffavtaler.

7. Forhandlingene med Norsk Sykepleierforbund

Forhandlingene med Norsk Sykepleierforbund (NSF) startet 15.1. NSF konkretiserte sitt krav til et generelt tillegg på kr 4.200,- for alle trinn på lønnsregulativet. Dessuten krevde NSF to faglige avansementsstiger tilknyttet stillingskode 7174, Offentlig godkjent sykepleier, og ny avlønning

ing for sykepleiere med spesialutdanning, stillingskode 7218 og 6978, samt stillingskode 6209 og 6185, henholdsvis jordmor og helsesøster.

NKS tilbød NSF de samme endringer i tariffavtalen som de tre forhandlingssammenslutningene hadde godtatt. Forhandlingene førte imidlertid ikke fram og ble derfor avsluttet.

8. Plassoppsigelsen

Kort etter forhandlingsbruddet varslet NSF plassoppsigelse med melding til Riksmeklingsmannen. Riksmeklingsmannen nedla forbud mot arbeidsstans.

9. Mekling - meklingsforslag

Meklingen startet i møte hos Riksmeklingsmannen 2.2.88. Partene redegjorde for sine synspunkter. Meklingen førte ikke til noe resultat, og nytt meklingsmøte ble berammet til 15.2.88.

Ved meklingsens fortsettelse 15.2.88 ble det heller ikke oppnådd noe resultat. Meklingen ble avsluttet uten at det ble fremlagt noe forslag til behandling.

Norske Kommuners Sentralforbund orienterte sine medlemmer om meklingsbruddet gjennom B-rundskriv nr. 10/88.

10. Streikevarsel - streik

Streik ble igangsatt f.o.m. 16.2.88.

11. Opptapping av streiken - staten - rikslønnsnemnd

Norsk Sykepleierforbund varslet opptapping av streiken f.o.m. tirsdag 23.2.88. I statlig sektor ble partene inn-

kalt til mekling hos Riksmeklingsmannen den 22.2.88. Også denne meklingen førte til brudd.

Bruddet i staten og varsel om opptrapping av streiken førte til at kommunalminister William Engseth varslet at Regjeringen ville fremme forslag om tvungen lønnsnemnd til løsning av tvistene. Streikene ble deretter innstilt med virkning fra 23.2.88 kl. 1800.

Tirsdag 23.2.88 ble det i ekstraordinært statsråd fremmet lovforslag, og dette ble vedtatt i Odelstinget den 29.2. og i Lagtinget 3.3.88.

12. Nærmere om tvisten

NSFs opprinnelige krav er det redegjort for tidligere under pkt. 6. Det samme gjelder NKS' tilbud.

NSF forkastet tilbudet og fremmet forslag om at det skulle nedsettes et partssammensatt utvalg til å vurdere kriteriene for fagstigene.

NKS fant ikke å kunne godta verken NSFs krav av 1.1.88 eller kravet om å nedsette et partssammensatt utvalg til å vurdere kriteriene for fagstigene.

Kravet om å nedsette et utvalg til å vurdere kriteriene for fagstigene forutsatte arbeidet avsluttet før 1.5.88. En imøtekommelse av kravet ville gi forhåpninger som kunne binde partene ved oppgjøret 1.5.88.

Kravet om kr. 4.200,- ble ikke frafalt under forhandlingene eller meklingen. En imøtekommelse av kravet ville føre til at NSF ville oppnå et betydelig bedre forhandlingsresultat enn de øvrige organisasjonene.

Dersom NSF skulle få et bedre forhandlingsresultat enn de øvrige organisasjonene, ville dette være ensbetydende med at oppgjøret måtte forhandles på nytt for hele kommunesektoren.

LOK har i brev av 11.2.88 tatt forbehold om rett til nye forhandlinger dersom andre organisasjoner gjennom mekling eller på annen måte oppnår bedre vilkår i forbindelse med oppgjøret 1.1.88.

Tilbudet som NSF forkastet, ble vedtatt av ca. 1/2 mill. arbeidstakere. LOK hadde opprinnelig krevd et likt kronetillegg på kr 4.000,- samt regulering av den laveste stigen. YS-K hadde krevd et kronetillegg på kr 4.200,- samt regulering av fullmektig- og hjelpepleierstigen. SAK krevde likt prosentvis tillegg på 2,5 prosent og en pott avsatt til sentrale justeringer.

Til tross for disse sprikende krav ble det oppnådd enighet om kr 2.500,- på hvert trinn.

I 1987 nedsatte Sosialdepartementet et utvalg for å vurdere tiltak for rekruttering av arbeidstakere til sykepleieryrket. Da spørsmålene om å vurdere lønnsmessige tiltak for å rekruttere sykepleiere ble tatt opp i forbindelse med Tvedt-utvalget, ga NKS uttrykk for at lønnsmessige tiltak var gjenstand for forhandlinger mellom partene. Det forhold at NKS ikke ønsket å drøfte lønnsmessige tiltak i utvalget, innebar imidlertid intet tilbud eller løfte med tanke på de forestående forhandlinger. NKS har heller aldri gitt tilsagn om å delta i noe utvalgsarbeid med sikte på å finne fram til kriterier for faglige avansementsstiger.

Hvis NKS nå skulle gå inn i et utvalg for å vurdere fagstiger, innebærer dette at det ved neste revisjon allerede var gitt et opplegg for gjennomføring av endringer. Dette fant NKS på ingen måte grunnlag for å gjøre. Det pekes i denne sammenheng på at ingen av de andre organisasjonene ble gitt slike tilsagn, og at oppgjøret denne gang skjedde med et rent kronetillegg. Når slike endringer skal gjøres, er det nødvendig å se på lønnsrelasjonene mellom ulike grupper som er sammenliknbare. Hvis sykepleierne her skulle vurderes eksplisitt, ville denne sammenlikningen ikke iakttas.

13. Virkningstidspunktet

I tråd med vanlig praksis av slike saker må virkningstidspunktet for tariffavtalen med Norsk Sykepleierforbund settes til den dag da arbeidet ble gjenopptatt etter streiken. Dette var tirsdag den 23. februar 1988. Dette tidspunkt må gjøres gjeldende for alle medlemmer av Norsk Sykepleierforbund. Når det gjelder tidligere praksis om virkningstidspunktet, vises til Rikslønnsnemndas kjennelse av 24. juni 1980 i sak nr. 1/1980.

RIKSLØNNSNEMNDAS BEMERKNINGER

HOVEDTREKK AV SENERE ARS INNTEKTSOPPGJØR

Medlemmene Rieber-Mohn, Lindholt og Solheim skal bemerke:

a. Lønnsoppgjørene i 1986

I 1986 var det hovedoppgjør for de fleste lønnstakere. I viktige sektorer i det tradisjonelle LO/N.A.F.-området, i deler av offentlig sektor og i Nordsjøen kom det til arbeidskonflikter. I andre deler av privat sektor var det få konflikter, men mange av oppgjørene gikk til mekling før partene kom frem til avtaler.

Hovedoppgjøret i LO/N.A.F.-området ble i 1986 for tredje gang på rad gjennomført forbundsvis. Etter brudd i forhandlingene og lockout iverksatt av N.A.F. kom partene omkring midten av april 1986 til avtaler for de såkalte frontfagene (verkstedindustri, byggefag, hotell- og restaurantvirksomhet, elektrokjemisk industri og tekstil- og bekledningsindustri). Disse avtalene dannet mønster for de øvrige tariffavtaler. Et sentralt punkt i avtalene var arbeidstidsreduksjon med full lønnskompensasjon på 2,5 timer til 37,5 timer pr. uke fra 1. januar 1987.

I oppgjørene for ansatte på de faste installasjonene i Nordsjøen kom en ikke frem verken gjennom forhandlinger eller gjennom mekling. Tvungen lønnsnemnd ble vedtatt for disse konfliktene. Rikslønnsnemndas kjennelse i august 1986 korresponderte med det som ble gitt innen industrien på land.

Partene i statsoppgjøret kom heller ikke frem gjennom forhandlinger. Riksmeklingsmannens forslag til avtale med en ramme på 8,35 prosent fra 1985 til 1986 ble anbefalt av Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat, mens det ble avvist av Akademikernes Fellesorganisasjon og Norsk Lærerlag. Disse to organisasjonene iverksatte en punktstreik fra 22. mai 1986.

Tvungen lønnsnemnd ble vedtatt 13. juni. Rikslønnsnemnda avga kjennelse 3. oktober. I kjennelsen ble det lagt til grunn samme ramme for årslønnsveksten som for de organisasjonene som hadde kommet frem gjennom forhandlinger/mekling. Virkningstidspunktet ble imidlertid satt til 1. juni.

I midten av juni 1986 kom staten v/Justisdepartementet, Norsk Politiforbund og Lensmannsetatens Landslag frem til en avtale med en ramme på ca. 9,5 prosent. På bakgrunn av at rammen var høyere enn i avtalen med hovedsammenslutningene i staten, ble det gjenopptatt forhandlinger mellom Statstjenestemannskartellet, YS-S og staten. Disse forhandlingene resulterte i at rammen for justeringsoppgjøret 1. januar 1987 som var en del av tariffavtalen våren 1986, ble fastsatt til 1 prosent.

I kommuneoppgjøret kom Norske Kommuners Sentalforbund på den ene side og Sammenslutningen av akademikerforeninger i kommunene (SAK) og Yrkesorganisasjonenes forhandlingssammenslutning (YF) på den andre, frem gjennom mekling. Oppgjøret hadde samme ramme som i statsoppgjøret og inneholdt i hovedsak de samme komponenter. Meklingsforslaget ble forkastet av organisasjonene som inngår i Norsk Kommuneforbunds forhandlingsområde, og disse gikk ut i konflikt fra 22. mai.

Tvungen lønnsnemnd ble vedtatt 13. juni. Partene kom imidlertid senere frem til et forlik, og Rikslønnsnemnda frafalt behandlingen av dette oppgjøret. Også for kommuneansatte ble rammen for justeringsoppgjøret 1. januar 1987 fastsatt til 1 prosent.

På de fleste tariffområder ble det i 1986 inngått toårige avtaler med bestemmelser som ga adgang til forhandlinger om eventuelle lønnsreguleringer ved vanlig revisjonstidspunkt i 1987.

b. Lønnsoppgjørene i 1987

Den 9. mars 1987 ble LO og N.A.F. enige om en protokoll om lønnsreguleringer for annet avtaleår. I protokollen heter det blant annet:

"Etter en samlet vurdering av den alminnelige økonomiske situasjon, utsiktene for annet avtaleår og pris- og lønnsutviklingen i første avtaleår, er partene enige om at det ikke er grunnlag for å foreta lønnsreguleringer for annet avtaleår i henhold til den avtalte reguleringsbestemmelse. Partene var videre enige om at de etablerte bestemmelser og forutsetninger i overenskomstene for øvrig videreføres for annet avtaleår."

I N.A.F.s orientering til medlemsbedriftene ble det presisert at funksjonærlønningene måtte vurderes etter de samme prinsipper som det var lagt opp til for arbeidere, og at det ikke måtte gis generelle tillegg for funksjonærer i N.A.F.-bedrifter. Om lokale forhandlinger for arbeiderne ble det samtidig uttalt:

"De tariffavtaler som gir adgang til lokale forhandlinger/vurderinger hjemler ingen forpliktelse til å gi tillegg. Den alvorlige økonomiske situasjon krever at bedriftene følger opp den linje som er lagt i avtalen mellom LO og N.A.F."

I oppgjøret for annet avtaleår i kommune og stat kom partene frem til enighet om en avtale om at det ikke skulle gis sentrale lønnstillegg i løpet av 1987. Imidlertid ble en enige om å forhandle om eventuelle tillegg fra 1.1.1988. I protokoll fra statsoppgjøret heter det blant annet:

"Når tallene fra lønnsutviklingen i den private sektor for 3. kvartal 1987 foreligger ved årsskiftet, opptas forhandlinger om eventuell lønnsregulering. Forhandlingene føres på grunnlag av prisutviklingen og en sammenlikning av lønnsutviklingen i arbeidslivet for øvrig. Eventuelle lønnstillegg gjøres gjeldende fra 1. januar 1988. Forhandlingene skal være sluttført i 1. halvdel av januar 1988."

I hovedtariffavtalen våren 1986 mellom staten på den ene side og Kartellet og YS - Seksjon Stat på den annen side,

ble det inntatt en bestemmelse om å sette ned et partssammensatt utvalg for å se på undervisningspersonalets arbeidstid. Den samme bestemmelse er inntatt i kjennelsen om oppgjøret for AF og Norsk Lærerlag som ble avgjort av Rikslønnsnemnda. Innstillingen fra utvalget ble avgitt 15. oktober 1987. Den 23. november ble det innledet forhandlinger om disse spørsmålene. Etter at spørsmålet om fredsplikt ble avklart av Arbeidsretten, ble forhandlingene tatt opp igjen. Den 11. februar 1988 satte staten frem et endelig tilbud i saken. Dette tilbudet fant organisasjonene ikke å kunne akseptere. Partene ble derfor enige om å bringe tvisten inn for særskilt nemnd i samsvar med tjenestetvistlovens bestemmelser.

Det mønster som ble lagt til grunn i LO/N.A.F.-oppgjøret og i det offentlige, ble i hovedsak fulgt opp også innen øvrige avtaleområder i privat sektor. I varehandelen ble det ikke gitt generelle lønnstillegg fra vanlig revisjonstidspunkt 1. april. Imidlertid ble det gitt tillegg fra 1.7.1987 til en bestemt avgrenset gruppe som tallmessig sett har liten betydning.

I bank- og forsikringsvirksomhet ble det heller ikke gitt lønnstillegg fra vanlig revisjonstidspunkt 1. mai. For disse to gruppene ble det i protokoller avtalt å utsette forhandlingene om eventuelle lønnstillegg for annet avtaleår til 4. kvartal 1987. Disse forhandlingene er nå avsluttet, og det er avtalt lønnstillegg fra 1.1.1988. På grunnlag av N.A.F.s statistikk for arbeidere for 3. kvartal 1987 er tillegget til bankansatte fra 1.1.1988 beregnet til 5,5 prosent.

I samsvar med avtalene til kommune og stat om at det skulle forhandles om eventuelle tillegg pr. 1.1.1988, ble det i januar 1988 oppnådd enighet om at alle trinn på lønnsregulativet skulle oppjusteres med kr. 2.500,-. I kjennelse av 15. april 1988 fastsatte den særskilte nemnda i tvisten mellom staten og lærerorganisasjonene bl.a. ett lønnstrinns opprykk til undervisningspersonale med virkning fra 1. mars 1988 og reduksjon i samlet opptjeningstid for lektorers topplønn fra

26 år til 16 år.

c. Det inntektspolitiske opplegget for 1988

På møtene i Kontaktutvalget har Regjeringen gitt uttrykk for at den er innstilt på å iverksette rente- og boligtiltak, samt å vurdere andre spørsmål dersom partene er villige til å være med på effektive tiltak for å holde oppgjørene for 1988 innen moderate rammer.

I brev av 24. februar 1988 fra statsministeren til Landsorganisasjonen i Norge og Norsk Arbeidsgiverforening ble det gitt oversikt over en del av de tiltak Regjeringen i tilfelle ville iverksette eller fremme forslag om overfor Stortinget. Dette gjaldt:

- rente- og boligtiltak
- bidrag til en pensjonsreform hvor yrkesaktive som fyller 66 år kan gå av med pensjon fra 1. januar 1989 etter eget ønske, og en videre senkning til 65 år fra 1. januar 1990.

Regjeringen varslet også at den i budsjettet for 1989 er innstilt på å fremme forslag om en ytterligere utvidelse av svangerskapspermisjonen.

Brevet av 24. februar 1988 fulgte som vedlegg til Ot.prp. nr. 40 (1987/88) Om midlertidig lov om inntekts- og utbyttestopp. I forslaget ble all lønnsøkning stoppet fra og med 29. februar 1988. I tillegg omfattet loven aksjeutbytte. Hovedhensikten med denne loven var å unngå uheldige inntektsøkninger i perioden frem til en inntektsreguleringslov kan tre i kraft.

Den 28. februar 1988 ble Landsorganisasjonen og Norsk Arbeidsgiverforening, blant annet under henvisning til brevet av 24. februar, enige om en avtale som blant annet innebærer

at:

- det ikke vil være anledning til å avholde lokale forhandlinger eller drøftelser i 1. avtaleår om lønn og arbeidsvilkår med økonomiske konsekvenser for den enkelte arbeidstaker,
- det med virkning fra 1. april 1988 skal gis et generelt tillegg på kr. 1,- pr time for voksne arbeidstakere, basert på 37,5 timer pr. uke,
- det gis særskilte tillegg til en del grupper med lavt lønnsnivå og som har hatt en svak lønnsutvikling i 1987,
- det skal etableres en avtalefestet pensjonsordning med rett for yrkesaktive omfattet av avtalen til å fratruke ved fylte 66 år fra 1. januar 1989 og ved fylte 65 år fra 1. januar 1990.

Om likhet for andre grupper/organisasjoner heter det i protokollen:

"Partene viser til LOs Representantskaps vedtak av 16.2.88 og til N.A.F.s Centralstyrevedtak av 18.2.1988, som forutsetter at forhandlingsresultatet mellom LO og N.A.F. må legges til grunn i hele arbeidsmarkedet."

Det ble innkalt til forhandlinger i staten 8. mars 1988. Regjeringen ga uttrykk for at resultatet fra LO/N.A.F.-oppgjøret ville danne utgangspunkt for disse forhandlingene. Statstjenestemannskartetlet møtte til forhandlingene med staten. Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund, Akademikernes Fellesorganisasjon og Norsk Lærerlag møtte ikke. Forhandlingene ble derfor ført med Statstjenestemannskartetlet. Forhandlingene med Statstjenestemannskartetlet ga blant annet følgende resultat:

- Det ble gitt et generelt tillegg fra 1. april 1988 på kr. 1.950,- pr. år, som tilsvarer kr. 1,- pr. time.

- Det ble gitt særskilte lavtlønnstillegg etter mønster fra oppgjøret i LO/N.A.F.-området.

Som en del av avtalen inngikk også følgende:

- At svangerskapspermisjonen for ansatte i staten skal utvides til 24 uker fra 1. juli i år og til 26 uker fra 1. januar 1989,
- at boliglånsordningen for statsansatte skal bedres,
- at det skal avsettes midler til kompetanseoppbyggende tiltak i staten,
- at det skal gjennomføres en avtalefestet pensjonsordning i staten.

I kommuneoppgjøret ble det ført forhandlinger mellom LOs forhandlingssammenslutning i den kommunale sektor - LOK og Norske Kommuners Sentralforbund. Det er nå kommet frem til enighet om en avtale som følger samme mønster som i statsoppgjøret.

I varehandelen ble det inngått avtale mellom Handel og Kontor og Handelens Arbeidsgiverforening den 29. februar 1988. Avtalen får i første omgang virkning for fagorganiserte i privat varehandel.

Inntektsutviklingen for andre grupper vil i hovedsak bli bestemt med utgangspunkt i inntektsreguleringsloven av 22. april 1988.

Loven tar utgangspunkt i de prinsipper som er lagt til grunn i LO/N.A.F.-oppgjøret og oppgjørene for staten og varehandelen. Generelt skal arbeidstakere ikke gis eller motta en samlet inntektsøkning som er større enn kr. 1,- pr. time så lenge loven er i kraft, dvs. frem til 31.3.1989. Utbytte fra aksjeselskaper reguleres slik at maksimalt utbytte er 12 prosent av aksjekapitalen, alternativt like stort prosentvis

som det høyeste prosentvise som er delt ut de siste 3 årene.

I samsvar med uttalelsene i statsministerens brev av 24. februar 1988 varsler Regjeringen i St.prp. nr. 69 (1987-88) at den vil gjennomføre en pensjonsreform i tråd med LO/N.A.F.-avtalen om "avtalefestet førtidspensjon" (AFP). Nedsettelsen av pensjonsalderen skal imidlertid ikke være generell. Arbeidstakere som omfattes av ordningen, gis rett til å fratruke ved fylte 66 år fra 1.1.1989 og ved fylte 65 år fra 1.1.1990.

Med hensyn til rente- og boligtiltak, er det fremmet forslag om:

- a. rentereduksjon på særskilte boliglån i forretnings- og sparebankene fra 1. juni 1988,
- b. spesielle førstehjemslån i kredittforetakene som unntas fra gjeldende rammer for lån til boligformål,
- c. andre rente- og boligtiltak (lavere topprente på boliglån i Husbanken og Landbruksbanken, økte utlånsrammer for Husbanken og Postsparebanken, utvidet låneordning til boligformål for statsansatte, mv.).

Som følge av lønnsoppgjørene og inntektsreguleringsloven regner Regjeringen nå med en inntektsvekst i 1988 for statsansatte på om lag 3 prosent og en gjennomsnittlig inntektsvekst i samfunnet på 4 1/2 prosent. I det vedtatte budsjettet for 1988 var det lagt til grunn 5 prosent inntektsvekst for alle grupper.

Medlemmene Brokhaug og Falch, med tilslutning av Knapp og Løvland, tar foranstående til etterretning.

LØNNSUTVIKLINGEN FOR SYKEPLEIERE I FORHOLD TIL ANDRE GRUPPER

Medlemmene Rieber-Mohn, Lindholt og Solheim skal bemerke:

I tabell 1 er vist lønnsutviklingen over de senere år for grupper av sykepleiere og enkelte andre grupper det kan være naturlig å sammenligne med. Tabellen viser relativ lønnsøkning regnet fra/til 1.10. vedkommende år for periodene 1982-87 og 1985-87 og er basert på tallmateriale fra Norske Kommuners Sentralforbund. Tallene gir ikke noe eksakt bilde av den gjennomsnittlige årslønnsveksten i vedkommende perioder, men skulle likevel gi et tilnærmet riktig bilde av forskjellen mellom de enkelte grupper og stillingskategorier som tabellen omfatter.

Tabell 1: Prosentvis lønnsvekst (regnet pr. 1.10.) for sykepleiere sammenlignet med enkelte andre grupper/stillingskategorier.

Kilde: Norske Kommuners Sentralforbund

		<u>1982-87</u>	<u>1985-87</u>
Off. godkj. sykepleier	(St.k. 7174)	33,2	12,2
Avd.sykepleier	(St.k. 6979)	52,9	21,4
Avd.sykepleier	(St.k. 7021)	45,2	14,3
Hjelpepleier	(St.k. 7076)	31,8	11,7
Fysioterapeut	(St.k. 7066)	33,3	12,1
Sosialkurator	(St.k. 7168)	29,6	11,5
Ergoterapeut	(St.k. 6517)	32,3	12,3
Bioing. II	(St.k. 7472)	34,6	16,1
Ingeniør	(St.k. 7084)	31,2	16,2
Avd.ing. II	(St.k. 6604, 6605, 7270)	37,3	13,8

Av tabell 1 fremgår at offentlig godkjent sykepleier har hatt en lønnsutvikling både i perioden 1985-87 og over perioden 1982-87 som stort sett har vært på linje med lønnsutviklingen for sammenlignbare grupper innen kommunesektoren. For gruppen avdelingssykepleiere har lønnsveksten vært til dels meget sterkere enn stillingskategorien offentlig god-

kjent sykepleier og ligget klart høyere enn for de øvrige stillingskategorier i tabellen. En har forstått det slik at dette har sammenheng med den prioritering som har vært lagt til grunn fra arbeidstakersiden ved lønnsoppgjørene i de aktuelle perioder.

Disse medlemmer vil vise til at den faktiske lønnsutvikling for ulike yrkesgrupper fra år til år blir påvirket både av størrelsen og fordelingen av lønnstilleggene over året og av endringer i yrkesgruppens sammensetning og fordeling på ansiennitet og stillingskategorier m.v. Eksempelvis har det for ingeniørgruppen i kommunal sektor skjedd en markert forskyvning mellom stillingskategoriene ingeniør og avdelingsingeniør II, hvilket delvis må ses som et tiltak for å styrke den lønnsmessige konkurranseposisjon for disse i forhold til privat sektor. Det tallmateriale som er stilt til nemndas rådighet, gir ikke et tilstrekkelig bilde av hvordan slike forhold har påvirket lønnsutviklingen for sykepleiergruppen sammenlignet med andre grupper. Disse medlemmer vil peke på at det er behov for å forbedre lønnsstatistikken på dette området.

Sett i forhold til utviklingen innen privat og offentlig sektor som helhet, lar tallene i tabell 1 seg ikke presist sammenligne med det tallmateriale for årslønnsvekst som er gjengitt i Rapport nr. 1, 1988 fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene (NOU 1988:5).

Disse medlemmer har likevel det hovedinntrykk fra det materiale som er fremlagt for nemnda, at det ikke synes som sykepleierne over de senere år har hatt noen dårligere lønnsutvikling enn andre grupper det vil være naturlig å sammenligne med.

Medlemmet Falch med tilslutning av Løvland og Knapp vil i hovedsak slutte seg til foranstående.

Medlemmet Brokhaug skal bemerke:

Tabell 1, side 33, kan lett gi det inntrykk at det ikke er store forskjeller i lønnsutviklingen mellom offentlig godkjent sykepleier og sammenlignbare stillingskoder for andre yrkesgrupper.

Dette medlem mener at når lønnsutviklingen for offentlig godkjent sykepleier skal sammenlignes med andre grupper, kan det ikke uten videre sammenlignes med lønnsutviklingen til en annen stillingskode. For noen yrkesgrupper har det skjedd til dels store endringer stillingskodene imellom. Det går fram av uttalelsen til nemndas faste medlemmer at de er oppmerksomme på forskyvningen når det gjelder stillingskategoriene ingeniør og avdelingsingeniør II.

Dette medlem er av den mening at når det gjelder ingeniørutdannet personell, er det ikke bare ingeniørkoden som bør sammenlignes med offentlig godkjent sykepleier. Avdelingsingeniør II bør også trekkes inn. Avdelingsingeniør II-kodene blir til dels brukt for å styrke den kommunale sektors konkurransevne overfor den private sektor når det gjelder tilgang på ingeniører.

Avdelingsingeniør II-kodene har etter dette medlems mening samme funksjon som de fagstigene som Norsk Sykepleierforbund har fremmet krav om innføring av.

Etter dette medlems mening er det relevant å sammenligne lønnsveksten for offentlig godkjent sykepleier med gjennomsnittslønnsveksten for ingeniør og avdelingsingeniør II.

Tabell 2

Prosentvis lønnsvekst (regnet pr. 1.10.) for sykepleiere sammenlignet med enkelte andre grupper/stillinger

Kilde: Norsk Sykepleierforbund

		1982 - 87
Offentlig godkjent sykepleier	(st.kode 7174)	33
Ingeniør	(st.kode 7084)	31
Avdelingsingeniør II	(st.kode 6664, 6605, 7270)	37
Sosialkurator	(st.kode 7168)	30
Ingeniør og avdelings- ingeniør II		42
Sosialkurator	(st.kode 7168, 7438)	40

Tabellen bygger på tallmateriale fra Norske Kommuners Sentralforbund.

Av tabell 2 framgår det at det ved en slik sammenligning blir store forskjeller i lønnsveksten fra 1982 - 87 mellom gruppene til fordel for ingeniører. Grunnen til denne forskjellen er at det har skjedd en relativt meget kraftig overføring av personer fra den lavest avlønte koden for ingeniør og over til de høyere lønte kodene for avdelingsingeniør II.

En annen yrkesgruppe som offentlig godkjent sykepleier kan sammenlignes med, er sosionomer. Her har det skjedd en utvikling slik at det ved lønnsammenligningen ikke bare kan tas utgangspunkt i grunnkoden for sosialkurator. For sosialkuratorene ble det i 1986 innført en ny stillingskode. Denne nye stillingskoden er sammenlignbar med grunnkoden for sosialkurator, men med merknad at den gjelder for spesielt krevende stillinger i store kommuner. I 1987 ble i underkant av 70 prosent av sosialkuratorene i NKS-området lønnet etter denne nye stillingskoden.

Ifølge tabell 2 hadde sosialkuratorene samlet en lønnsvekst på 40 prosent fra 1982 til 1987. Dette er betydelig mer enn for den sammenlignbare stillingskoden for offentlig godkjent sykepleier.

Dette medlem mener at ingeniører og sosionomer i dag allerede har stillingskoder som kan sammenlignes med de fagstige som Norsk Sykepleierforbund har framsatt krav om. Ingeniører og sosionomer har på grunn av disse kodene hatt en klart bedre lønnsutvikling enn offentlig godkjent sykepleier.

OPPGJØRETS RAMME OG INNRETNING

Medlemmene Rieber-Mohn, Lindholt og Solheim skal bemerke:

Disse medlemmer vil ta utgangspunkt i at den tvist som foreligger til avgjørelse, er en konflikt oppstått i et såkalt "mellomoppgjør". Hovedtariffavtalen mellom partene gjelder fra 1. mai 1986 til og med 30. april 1988. Etter avtalen skulle det før 1. mai 1987 opptas forhandlinger om lønnsregulering for 2. avtaleår med virkning fra 1. mai s.å. Ved avtale i forhandlingsmøte 23. april 1987 mellom NKS og Forhandlingssammenslutningen Norsk Kommuneforbund m.fl. (inkludert NSF) ble partene enige om å utsette forhandlingene, som deretter skulle gjennomføres i løpet av første halvdel av januar 1988, og avtalen gis virkning fra 1. januar d.å.

Hovedtariffavtalens klausul for forhandlinger om lønnsregulering for 2. avtaleår gir denne ramme for disse forhandlingene:

"Partene er enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår samt pris- og lønnsutviklingen i 1. avtaleår."

Og videre:

"De kommunetilsattes nominelle lønnsutvikling skal vurderes i forhold til lønnsutviklingen i arbeidslivet for øvrig."

Forhandlingene førte som kjent ikke fram, og tariffavtalen mellom partene ble i sin helhet sagt opp av NSF. Deretter ble det iverksatt arbeidskamp. Oppsigelsen kan ikke medføre at også tariffavtalens reguleringsklausul for 2. avtaleår er uten virkning for Rikslønnsnemndas behandling av tvisten. Den rettslige situasjon må være slik at klausulen har såkalt "ettervirkning" og danner en ramme også for Rikslønnsnemndas kompetanse, jfr. Stein Evju, Tidsskrift for Rettsvitenskap, 1984 s. 277-278.

Spørsmålet blir deretter hvilken ramme reguleringsklausulen setter for Rikslønnsnemndas kompetanse, og spesielt om NSF's

krav om innføring av fagstiger for sykepleiere overhodet kan tas opp til behandling.

Disse medlemmer finner ikke at reguleringsklausulen for 2. avtaleår er til direkte hinder for at Rikslønnsnemnda realitetsbehandler et krav om innføring av fagstiger for sykepleiere. Dette standpunkt kan ikke sees å være i strid med ordlyden i reguleringsklausulen. Man legger da også vekt på at arbeidsgiversiden ikke har påstått formell avvisning av sykepleierens krav verken fra forhandlingene eller fra Rikslønnsnemnda, og således har akseptert at kravet i prinsippet kan realitetsbehandles.

Selv om Rikslønnsnemnda på denne bakgrunn må realitetsbehandle NSF's påstand, kan det være grunn til å fremheve at krav om omfattende stillingsjusteringer vanligvis vil være mindre egnet for avgjørelse i et mellomoppgjør.

En stillingtagen til slike krav vil forutsette en omfattende og grundig dokumentasjon og en helhetlig vurdering av relative lønnsposisjoner for sammenliknbare grupper, som det synes mindre hensiktsmessig å behandle i et mellomoppgjør. Og selv om partene ellers i arbeidslivet ikke oppfatter reguleringsklausulen for 2. avtaleår som en formell hindring for å fremme krav om justeringstillegg, synes det å være en alminnelig oppfatning innenfor organisasjonene - både i offentlig sektor og i LO/N.A.F.-området - at mellomoppgjørene begrenses til å gjelde generelle tillegg på lønnsatsene. Det er også langvarig tradisjon for at mellomoppgjørene gis denne begrensede ramme.

Disse medlemmer vil ellers vise til at den ekstraordinært vanskelige økonomiske situasjon som førte til at mellomoppgjøret pr. 1.5.1987 ble utsatt, ikke er mindre vanskelig i dag. På denne bakgrunn aksepterte de øvrige arbeidstakerorganisasjoner innenfor offentlig sektor tilbudet fra NKS og staten. Disse organisasjoner dekker ca. 1/2 million arbeidstakere. Ved undertegning av avtalen har organisasjonene tatt forbehold om at det må forhandles på nytt dersom en annen organisasjon oppnår et bedre resultat i sitt opp-

gjør. Selv om det etter vedtakelsen av loven om lønnsregulering kan være noe usikkert grunnlag for et krav om forhandlinger, er de faktiske inngåtte avtaler med det nevnte forbehold en realitet som Rikslønnsnemnda må ta i betraktning.

I sine prosedyreinnlegg har NSF lagt stor vekt på sykepleiermangelen og de tiltak som er foreslått av en arbeidsgruppe oppnevnt av Sosialdepartementet - det såkalte Tvedt-utvalget. Utvalget foreslo i sin rapport fra september 1987 en rekke tiltak for å avhjelpe mangelen på sykepleiere i aktiv tjeneste. Om lønnsmessige tiltak uttaler utvalget:

"Arbeidsgruppa viser til at gjennomføring av lønnsmessige tiltak foretas som del av lønnsoppgjør og i forhold til tariffavtalene. Avtalene gir et visst rom for lokale forhandlinger. Arbeidsgruppa har tilrådd at Sosialdepartementet tar opp med Forbruker- og administrasjonsdepartementet at disse spørsmålene blir vurdert som ledd i forberedelsene av lønnsoppgjørene på bakgrunn av den betydning slike tiltak vil ha i forhold til sykepleiermangelen."

Disse medlemmer legger til grunn at oppfølgingen av denne utredning skjer i Sosialdepartementets regi.

Disse medlemmer vil endelig vise til at den sammenlikning som med forbehold er foretatt av sykepleiernes relative lønnsutvikling, jfr. foran s. 33, ikke gir inntrykk av at sykepleierne er kommet dårligere ut enn andre grupper over de senere år. Tvedt-utvalgets rapport har avdekket at det kan være behov for selektive tiltak rettet mot spesielle grupper og arbeidssteder. Man antar at disse spørsmål vil bli vurdert ved oppfølgingen av Tvedt-utvalgets rapport. For øvrig er det disse medlemmers oppfatning at det fremlagte materiale og de muntlige prosedyreinnlegg ikke gir grunnlag for å gi sykepleierne som gruppe en lønnsmessig særstilling ved dette mellomoppgjør.

Disse medlemmer finner etter dette at NSF må gis det samme generelle lønnstillegg som andre arbeidstakergrupper i offentlig sektor har akseptert ved dette mellomoppgjør.

Medlemmet Falch, med tilslutning av Løvland og Knapp, tiltrer i hovedsak de faste medlemmers bemerkninger og stemmer for slutningen.

Medlemmet Brokhaug skal bemerke:

Andre arbeidstakerorganisasjoner har tatt forbehold om at det må forhandles på nytt dersom en annen organisasjon oppnår et bedre resultat i sitt oppgjør. Dette medlem mener at et slikt press fra andre arbeidstakerorganisasjoner ikke må veie så tungt at hensynet til å løse viktige helsespørsmål blir satt til side. Det må vises mot og vilje skal sykepleiermangelen avhjelpes.

Mindretallet er av den oppfatning at lønnsloven ikke gir andre organisasjoner lovlig rett til reforhandlinger. Dette medlem ser derfor helt bort fra andre organisasjoners forsøk på å hindre at sykepleierne får innført fagstiger.

Dette medlem registrerer at nemnda ikke er villig til å iverksette et særskilt lønnstiltak for en yrkesgruppe det er stor mangel på.

Innføring av en alternativ stillingskode for offentlig godkjent sykepleier mener Tvedt-utvalget er et viktig tiltak for å redusere sykepleiermangelen. Tvedt-utvalget henviser iverksetting av slike lønnstiltak til lønnsforhandlinger.

Når nemnda ikke er villig til å innføre en alternativ stillingskode for offentlig godkjent sykepleier, blir samtidig denne kvinneorienterte yrkesgruppen diskriminert i forhold til en mannsdominert yrkesgruppe som f.eks ingeniører.

Alternative stillingskoder er innført for andre yrkesgrupper i samme tariffområde (NKS), og for ingeniører er det innført flere alternativer.

Dette medlem oppfatter dette som et klart brudd på § 5 i lov om likestilling. Videre vil dette medlem peke på at det

offentlige hadde før forhandlingene vist vilje til å bidra til å redusere problemene som sykepleiermangelen medførte, jfr. Tvedt-utvalgets innstilling.

At arbeidsgivermotparten ikke viste vilje til å løse problemet som partene var enige om gjennom Tvedt-utvalgets uttalelser, kan ikke fritta Rikslønnsnemnda fra ansvaret for å finne en løsning på de realiteter som fremsettes i Tvedt-utvalgets inntilling.

Dette medlem mener at det er relevant å trekke fram de langsiktige virkninger en for oss negativ kjennelse vil ha for sykepleieres og andre yrkesgruppers holdning til spillereglene i arbeidslivet.

Norsk Sykepleierforbund har ved dette lønnsoppgjøret fulgt de spillereglene som gjelder for forholdet mellom partene under en arbeidskonflikt. NSF har gjort dette i den tro at dette er den beste måten å regulere forholdene mellom partene i arbeidslivet på. Resultatet ser ut til å bli at sykepleierne overhodet ikke ser ut til å oppnå noe som helst.

Lærerne hadde omtrent på samme tidspunkt som NSF en konflikt gående. Det ble tatt i bruk ulovlig streik. Lærerne ble blant annet belønnet med ett lønnstrinn.

Dette medlem er urolig for den psykologiske effekt av at ulovlige kampmidler ser ut til å føre fram. Dette kan føre til at "klimaet" i medlemsmassen i Norsk Sykepleierforbund og andre organisasjoner vil presse gjennom en holdningsendring i forhold til troen på forhandlingssystemets spillereglene.

Det spiller i denne sammenheng ingen rolle at det kan påpekes at oppgjøret for lærerne og for sykepleierne ikke uten videre kan sammenlignes. Sykepleiere og andre arbeidstakere vil fortolke resultatet ut fra sine forutsetninger, ikke ut fra formalistiske betraktninger.

Dette medlem vil peke på at viktige samfunnsmessige interesser skulle tilsi at sykepleiernes lovlige kamp for bedre lønn i det minste skulle gi et resultat på linje med det lærerne oppnådde.

Medlemmene Rieber-Mohn, Lindholt og Solheim vil gi uttrykk for at de synspunkter som er fremført i særmerknad fra medlemmet Brokhaug, er lite dekkende for sakens realiteter, og de er for en stor del uten forankring i den argumentasjon som NSF har ført for nemnda.

Medlemmet Falch med tilslutning av Løvland og Knapp slutter seg til foranstående merknad fra nemndas faste medlemmer.

VIRKNINGSTIDSPUNKT

NSF har krevet at lønnstillegget skal gis pr. 1. januar 1988, mens NKS har påstått ikrafttreden fra 23. februar 1988, da arbeidet ble gjenopptatt etter streiken.

Medlemmene Rieber-Mohn, Lindholt, Solheim og Falch, med tilslutning av Løvland og Knapp, finner i samsvar med tidligere praksis i Rikslønnsnemnda at tillegget skal gis med virkning fra det tidspunkt arbeidet ble gjenopptatt etter bruk av kampmidler. I nærværende tvist blir virkningsdatoen 23. februar 1988. Om det prinsipielle grunnlag for dette synspunkt vises bl.a. til Rikslønnsnemndas kjennelse i sak nr. 2/1986 s. 116-117.

Medlemmet Brokhaug skal bemerke:

Det er momenter som taler for at en må fravike den vanlige regel for virkningsdato ved denne kjennelsen. Et vesentlig moment er at etter protokoll av 23. april 1987 som ble inngått mellom partene, skulle forhandlingene være avsluttet innen 15. januar. Forhandlingene kom først igang denne datoen. I denne forbindelse er det av betydning at forhandlingene kom sent igang fordi arbeidsgiver ga uttrykk for at de hadde problem med å skaffe fram nødvendig grunnlagsmateriale til forhandlingene.

Dette medlem viser til at ved tariffoppgjør i de senere årene har det skjedd avvik fra vanlige regler på dette området. Dette medlem mener at ved fastsettelse av virkningsdatoen må gjøres fradrag for tiden mellom virkningsdato og reell forhandlingsstart. Virkningsdato i NKS-området vil etter dette være 8. februar.

S L U T N I N G

Med virkning fra 23. februar 1988 foretas følgende endringer i tariffavtalene mellom partene:

- 1) Trinnene på lønnsregulativet økes med kr. 2.500,-.
- 2) De tillegg som gis på lønnstabellen, tas med i pensjonsgrunnlaget til arbeidstakere som er fratrudd med rett til straks løpende pensjon i tiden 1.5.87 til 23.2.88 og deres etterlatte. Endringen gis virkning fra 23.2.88 og medregnes i grunnlaget ved en eventuell G-regulering pr. denne dato.

Georg Fr. Rieber-Mohn

Tore Lindholt

Jon A. Solheim

Anne Karin Brokhaug

Reidar Falch

Ikke stemmeberettigede medlemmer:

Ole Knapp

Dagfinn Løvland